

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана факультету міжнародних
економічних відносин та туристичного бізнесу
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

« _____ » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи підприємництва
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**
міжфакультетська дисципліна
вид дисципліни: **за вибором**

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«29» серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Шедякова Т. Є.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

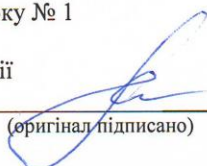
В.о. завідувача кафедри

_____ (оригінал підписано) Ірина ДЕРІД
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії

_____ (оригінал підписано) Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва» є міжфакультетською дисципліною циклу гуманітарної, соціально-економічної та фундаментальної підготовки за вибором студентів.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи підприємництва» є формування у студентів ринкової психології, озброєння знаннями і розумінням законів і принципів, згідно яким розвивається бізнес в Україні, формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь, та практичних навичок щодо створення власної справи.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- навчити студентів аналізувати цілі, задачі і практику організації власного бізнесу;
- ознайомити з масштабом підприємництва за допомогою вивчення інтеграційного характеру проблем бізнесу;
- розкрити сутність підприємництва та основні форми підприємництва;
- розкрити основні категорії підприємництва;
- ознайомити із процесом створення та реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності;
- ознайомити із принципами оподаткування;
- розглянути основи управління підприємством;
- ознайомитись із процесом ризик-менеджменту в бізнесі;
- розглянути основи та принципи фінансування підприємства;
- ознайомитись із процедурою стратегічного управління підприємством;
- розкрити процеси просування продукції та маркетингу;
- ознайомитись із рекламним процесом у бізнесі;
- розкриття сутності процедури банкрутства.

1.3 Кількість кредитів – 3.

1.4 Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2, 3	–
Семестр	
4, 6	–
Лекції	
28 год.	–
Практичні, семінарські заняття	
–	–
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
62 год.	–
Індивідуальні завдання	
–	–

1.6. Заплановані результати навчання.

Студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- у чому полягає сутність підприємництва; яка основна мета підприємництва;
- що є економічною основою підприємницької діяльності, в яких нормативно-правових актах визначаються форми організації бізнесу;
- що таке бізнес-план, яка структура та стадії розробки бізнес-плану,
- в чому полягає сутність державного регулювання підприємництва, які основні цілі державної політики підтримки підприємництва.

вміти:

- розрізняти види підприємницької діяльності;
- аналізувати переваги, недоліки підприємств різних за формою власності та організацією;
- розробити бізнес план-підприємства (майбутньої фірми).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі

1. Розвиток концепцій підприємництва.
2. Підприємництво як вид господарської діяльності. Ознаки підприємництва. Основні функції підприємництва.
3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємництва.

Тема 2. Загальна характеристика підприємця

1. Суб'єкти підприємницької діяльності.
2. Правовий статус підприємця.
3. Особисті якості підприємця.

Тема 3. Економічна свобода і підприємництво

1. Умови та принципи підприємницької діяльності.
2. Рушійні сили розвитку підприємництва.
3. Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва.

Тема 4. Організаційно-правові форми підприємництва

1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Основні види підприємств та їх організаційні форми.
3. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн.
4. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види.
5. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.
6. Господарська діяльність кооперативів. Особливості діяльності виробничого кооперативу.

Тема 5. Мале підприємництво

1. Економічна сутність малого підприємництва.
2. Функції малого підприємництва.
3. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні і за кордоном.
4. Державна підтримка малого бізнесу.

Тема 6. Державне регулювання підприємництва

1. Сутність та методи державного регулювання підприємництва.
2. Державна політика підтримки підприємництва.
3. Правове забезпечення розвитку підприємництва.

Тема 7. Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності

1. Фінансово-кредитна підтримка підприємництва.
2. Загальна характеристика оподаткування підприємницької діяльності.
3. Основні види податків.

Тема 8. Підприємницькі ризики

1. Суть підприємницького ризику.
2. Види ризику та методи їх оцінки.
3. Ризик-менеджмент.

Тема 9. Організація підприємництва

1. Підприємницька ідея та її джерела.
2. Вибір сфери діяльності та форми організації бізнесу.
3. Обмеження в підприємстві.
4. Порядок ліцензування підприємницької діяльності.
5. Припинення діяльності підприємств.

Тема 10. Механізм заснування власної справи

1. Вибір способу започаткування бізнесу.
2. Франчайзинг, його сутність та види.
3. Етапи започаткування власної справи.
4. Засновницькі документи та їх підготовка.
5. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва.
6. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.

Тема 11. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності

1. Сутність та функції бізнес-плану.
2. Структура розробки бізнес-плану, його розділи.
3. Технологія розробки бізнес-плану.

Тема 12. Менеджмент у підприємстві

1. Сутність менеджменту та його роль у розвитку підприємства
2. Функції управління
3. Дія системи підприємницького управління.

Тема 13. Маркетинг у підприємницькій діяльності

1. Сутність та категорії маркетингу.
2. Основні концепції маркетингу.
3. Види маркетингу. Розробка комплексу маркетингу.
4. Організація служби маркетингу.
5. Реклама в маркетинговій діяльності.

Тема 14. Культура підприємства

1. Сутність культури підприємства.
2. Культура підприємницьких організацій.
3. Підприємницька етика та етикет.
4. Стили керівництва. Норми і правила поведінки керівника.
5. Причини конфліктів та методи розв'язання.
6. Соціальна відповідальність у бізнесі.

Тема 15. Тіньова економіка

1. Тіньова економіка: сутність, структура та функції.
2. Криміналізація економіки. Економічна злочинність. Корупція, її сутність, типи та наслідки.
3. Економіко-правові шляхи детінізації і декриміналізації економіки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л.		п.	лаб.	інд.	с. р.
Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі	6	2			4
Тема 2. Загальна характеристика підприємця	6	2			4
Тема 3. Економічна свобода і підприємництво	6	2			4
Тема 4. Організаційно-правові форми підприємництва	6	2			4
Тема 5. Мале підприємництво	6	2			4
Тема 6. Державне регулювання підприємництва	6	2			4
Тема 7. Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності	6	2			4
Тема 8. Підприємницькі ризики	6	2			4
Тема 9. Організація підприємництва	6	2			4
Тема 10. Механізм заснування власної справи	6	2			4
Тема 11. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності	6	2			4
Тема 12. Менеджмент у підприємстві	6	2			4
Тема 13. Маркетинг у підприємницькій діяльності	6	2			4
Тема 14. Культура підприємництва	6	1			5
Тема 15. Тіньова економіка	6	1			5
Усього годин	90	28			62

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Не передбачено

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі	4	Опитування та виступи із доповідями
2	Тема 2. Загальна характеристика підприємця	4	Опитування та

			виступи із доповідями
3	Тема 3. Економічна свобода і підприємництво	4	Опитування та виступи із доповідями
4	Тема 4. Організаційно-правові форми підприємництва	4	Опитування та виступи із доповідями
5	Тема 5. Мале підприємництво	4	Опитування та виступи із доповідями
6	Тема 6. Державне регулювання підприємництва	4	Опитування та виступи із доповідями
7	Тема 7. Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності	4	Опитування та виступи із доповідями
8	Тема 8. Підприємницькі ризики	4	Опитування та виступи із доповідями
9	Тема 9. Організація підприємництва	4	Опитування та виступи із доповідями
10	Тема 10. Механізм заснування власної справи	4	Опитування та виступи із доповідями
11	Тема 11. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності	4	Опитування та виступи із доповідями
12	Тема 12. Менеджмент у підприємстві	4	Опитування та виступи із доповідями
13	Тема 13. Маркетинг у підприємницькій діяльності	4	Опитування та виступи із доповідями
14	Тема 14. Культура підприємництва	5	Опитування та виступи із доповідями
15	Тема 15. Тіньова економіка	5	Опитування та виступи із доповідями
<i>Разом</i>			62

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи навчання

Методи навчання – це взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:

- словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
- наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю та самоконтролю у навчанні;
- бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

Разом із виконанням завдань з вивчених тем можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача: проходження тренінг-курсів або дистанційних курсів з використанням сучасних освітніх технологій на різноманітних онлайн-платформах; участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, гуртках та зустрічах із використанням сучасних освітніх технологій; участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем, що вивчаються в межах дисципліни «Основи підприємництва» й т. ін.

8. Методи контролю

Метод контролю – це система дій, націлена на перевірку знань студента. У дисципліні «Основи підприємництва» використовуються наступні форми контролю:

усний контроль, що по своїй сутності передбачає діалог і перевірку репродуктивного відтворення студентом отриманої інформації, а також усний контроль у формі доповіді студентом стосовно проблеми, що не була вирішена в рамках інформації, даної у лекції;

дискусія, що передбачає активний диспут між усією групою та викладачем стосовно знаходження відповіді на поставлене питання;

письмовий поточний тестовий контроль;

підсумковий контроль у вигляді заліку.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота															Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	60	40	100

T1, T2 ... – теми лекційного плану

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

1. З низки тем передбачене виконання письмових завдань в рамках самостійної роботи студента. За кожне завдання передбачене певну максимальну кількість балів. Повне і правильне виконання завдання дає максимальну кількість балів. Неповне чи неправильне виконання завдання призводить до зниження балів.

2. Підсумком вивчення дисципліни є складання письмового заліку. Залік передбачає певну кількість балів, що їх можна отримати, виконавши усі запропоновані завдання повно та без помилок. Якщо студент плутано та неповно відповідає на основне питання, не відповідає на додаткові питання – його бал знижується. Питання до заліку надаються заздалегідь.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про підприємництво». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
2. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.
3. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.
4. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
5. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Положення про порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-98-%D0%BF#Text>.
7. Апопій В. В., Шутовська Н. О., Серета С. А. Основи підприємництва: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 324 с.
8. Багал Ю. М., Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема: навч. посіб. Київ: Пульсари, 2015. 278 с.
9. Біляк Т. О., Бірюченко С. Ю., Бужимська К. О., Основи підприємництва: підручн. / під заг. ред. Н. В. Валінкевич. Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2019. 493 с.
10. Варналій З. С. Конкуренція і підприємництво: монографія. Київ: Знання України, 2015. 463 с.
11. Воронкова В. Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 455 с.
12. Гайдучий П. І., Лупенко Ю. О., Баліцька В. В. Розвиток підприємництва в Україні. Київ: Нора-Друк, 2015. 248 с.
13. Ганущак Т. В. Фінансова безпека бізнесу: навч. посіб. Київ: Університет «КРОК», 2016. 264 с.
14. Грищенко І. М. Підприємницький бізнес: підручн. Київ: Грамота, 2016. 519 с.
15. Данилейко О., Захарченко І., Ковалко К. Власна справа: метод. посіб. для тренерів. Київ: Юніверс, 2017. 144 с.
16. Добрава Н. В., Осипова М. М. Основи бізнесу: навч. посіб. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2018. 305 с.
17. Економіка і підприємництво: стан та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Вид-во КНТЕУ, 2015. 324 с.
18. Злупко С. М., Стефанишин О. В., Швайка Л. А. Підприємництво: основи, особливості, механізми: навч. посіб. Львів: 2017. 370 с.
19. Климко О., Ковалко А. Власна справа: навч.-метод. посіб. Київ: Юніверс, 2018. 108 с.

20. Лупак Р. Л., Васильців Т. Г. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Львів: Вид-во ЛКА, 2016. 484 с.
21. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки. Київ: Атика, 2017. 592 с.
22. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. Київ: Академія, 2015. 280 с.
23. Остапчук А. Д., Збарська А. В. Організація підприємницької діяльності у фірмі: навч. посібн. Київ: Вид-во КиМУ, 2015. 273 с.
24. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручн. / за заг. ред. І. М. Сотник, Л. М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
25. Покропивний С. Ф., Колот В. М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: навч. посіб. К.: Вид-во КНЕУ, 2017. 352 с.
26. Пунько Б. М. Основи підприємницької діяльності (практичні аспекти): навч. посіб. Львів, 2014. 130 с.
27. Тирпак І. В., Тирпак В. І., Жуков С. А. Основи економіки та організації підприємництва: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 284 с.
28. Филевич Л. Г. Комерційна діяльність: навч. посіб. Харків: Вид-во ХДУХТ, 2014. 225 с.
29. Ярошевич Н. Б. Підприємництво і менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 408 с.

Допоміжна література

1. Азаренкова Г. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: підручн. Вид-во УБС НБУ. Київ: 2014. 303 с.
2. Бондар М. І. Звітність підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 570 с.
3. Верига Ю. А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 264 с.
4. Давидов О. І. Методичний інструментарій фінансової оцінки фундаментально-стейкхолдерської вартості підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*, 2019. Т. 24, вип. 2 (75). С. 93–99.
5. Євтушенко В. А., Кудінова М. М., Сквіра І. О. Управління збутовою діяльністю: побудова каналів збуту та їх стимулювання на зовнішніх ринках. *Приазовський економічний вісник*, 2018. Вип. 5 (10). С. 193–198.
6. Калина А. В. Державна політика розвитку підприємництва в Україні. Київ: Патерик, 2014. 498 с.
7. Карлін М. І., Строцюк Ю. В. Правові основи підприємницької діяльності: консп. лекцій. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 107 с.
8. Князь С. В., Данько Т. І., Ярошевич Н. Б. Підприємництво та менеджмент: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 123 с.
9. Крейдич І. М. Проблеми вартісно-орієнтованого управління розвитком підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, 2016. № 13. С. 208–212.
10. Куслій В. О. Механізм формування фінансових результатів підприємств: зарубіжний досвід і вітчизняні особливості. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 4 (74). С. 24–34.
11. Мошак С. М., В. П. Мікловда, Ф. Ф. Шандор. Стратегічне управління конкурентоспроможністю: системний метод та екзистенціальна експозиція. Мукачево: Карпатська Вежа, 2017. 238 с.
12. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 256 с.
13. Петруня Ю. Є. Прийняття управлінських рішень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.

14. Підприємництво, торгівля, біржі в процесі соціально-економічного розвитку: колективна монографія / І. В. Гонтарева, Г. Л. Матвієнко-Біляєва, В. І. Ковальова та ін.; за заг. ред. І. В. Гонтаревої. Харків: ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2018. 156 с.
15. Порохня В. М. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 224 с.
16. Рогач С. М. Економіка і підприємництво: навч. посіб. Київ: Компринт, 2015. 713 с.
17. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності.: Київ: Кондор, 2011. 912 с.
18. Тягунова Н. М. Підприємництво і бізнес-культура. навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 118 с.
19. Юрко І. В. Торговельне підприємництво: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 308 с.
20. Юрчишена Л. В. Планування підприємницької діяльності: навч. посіб. Вінниця: Вид-во ВФЕУ, 2014. 366 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua>.
3. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Світовий Банк. URL: <https://www.worldbank.org>.
5. Наукове видавництво ТОВ «ДКС Центр». URL: <https://nauka.com.ua> .

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах воєнного стану освітній процес в університеті здійснюється за дистанційною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Google Classroom та Zoom можуть проводитись практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік в дистанційній формі з використанням платформи Classroom та Zoom.